

Renovatie van de vangpijpen dringend nodig

Om de eeuwenoude traditie van de eendenkooi in ere te houden, is een grootschalige renovatie van de vangpijpen nodig. De vrijwilligers hebben in de afgelopen jaren veel werk verzet om het monument overeind te houden, maar de uitdaging waar ze nu voor te staan, vergt een grotere aanpak. Op meerdere plekken is de constructie aan vervanging toe. De houten palen en rietschermen zijn versleten en doorgerot. Overal zijn grote gaten te zien en hangen de schermen nog half overeind. Na een fikse storm is het voor de kooiker altijd weer spannend hoe zijn kooi ervoor staat.

Aanpak per vangpijp

Hoe gaan we deze klus aanpakken? Twee vangpijpen zijn er heel slecht aan toe en worden compleet vervangen. Met kleine machines halen we de huidige palen en schermen weg. Direct daarna volgt plaatsing van de nieuwe, drie meter lange palen. Hierbij worden speciale onderzetters gebruikt, zodat de palen minder gevoelig zijn voor rotting en langer meegaan. Op de palen worden houten regels gemonteerd, waarop de nieuwe rietschermen (2 x 2 meter) worden gehangen. Als de gehele constructie staat, wordt als laatste stap nieuw gaas aangebracht op de bovenzijde. De drie overige vangpijpen worden plaatselijk gerepareerd, om de kosten in de hand te houden.

Kooi en omliggende weilanden voor altijd beschermd

In 2020 besloot de gemeenteraad van Uitgeest om Eendenkooi Van der Eng over te dragen aan Landschap Noord-Holland en kreeg het de status van gemeentelijk monument. Hiermee is een belangrijke stap gezet in het behoud van deze bijzondere, historische plek. Als nieuwe eigenaar streven we ernaar dat de kooi in bedrijf blijft en dat de natuur verder zal floreren. In het rustige bos leven veel zangvogels, maar ook uilen, spechten en roofvogels. In strenge winters biedt de kooi beschutting en ijsvrij water waar veel smienten op af komen, net als grote zilverreigers en ijsvogels. En in de nacht is de kooi het domein van vleermuizen, die tussen de bomen en over het water op insecten jagen.

Samen behouden we dit prachtige monument

De begroting is gemaakt. Als het ons lukt om de financiering rond te krijgen, dan willen we zo snel mogelijk starten met de werkzaamheden, zodat kooiker Herman Rasch en zijn vrijwilligers tijdens het komende vangseizoen (vanaf augustus) al gebruik kunnen maken van de nieuwe vangpijpen. De complete vervanging van twee vangpijpen kost € 40.000. De reparatiewerkzaamheden aan de overige drie vangpijpen zijn begroot op € 12.000. Hiermee komen de totale kosten van dit project op € 52.000. Wilt u meehelpen met een gift? Elk bedrag is van harte welkom. Samen gaat het ons vast lukken om de eendenkooi een nieuwe toekomst te geven. Alvast hartelijk bedankt!

€ 12,50

10 m² gaas voor bovenzijde vangpijp

€ 30

nieuw rietscherm van 2 x 2 meter

€ 100

6 houten palen van 3 meter lang

Zo kunt u helpen

Doen we niets, dan gaat dit monument verloren. Op onze website kunt u veilig doneren via iDeal. Of maak uw gift over op onze rekening **NL28RABO 0119 139510** o.v.v. "Eendenkooi Van der Eng". Vergeet niet uw 6-cijferige Beschermersnummer te vermelden (zie achterzijde Natuurpas of adressering van magazine). Zo kunnen we uw gift herkennen en u op de hoogte houden over het verdere verloop.

Bekijk de video én actuele opbrengst op www.landschapnoordholland.nl/eendenkooi

NIEUWE TOEKOMST

voor 400 jaar oude Eendenkooi

Al meer dan vier eeuwenlang ligt er bij Uitgeest een historische eendenkooi. Terwijl de omgeving in rap tempo veranderde, bleef deze natuuroase onaangestast en het beroep van kooiker bestaan. Dat willen we graag zo houden.

Sinds kort zijn we de trotse eigenaar van Eendenkooi Van der Eng. Onze boswachters zorgden al jaren voor de omliggende weilanden, nu komt daar dit prachtige cultuurhistorische monument bij. Samen met de kooiker en een enthousiaste groep vrijwilligers dragen we de verantwoordelijkheid om deze bijzondere plek voor de toekomst te behouden. Dat gaat niet zonder slag of stoot. De eerste grote uitdaging dient zich al aan. Na 15 jaar zijn de rietschermen van de vangpijpen dringend aan vervanging toe. Als we niet snel actie ondernemen, gaat deze eeuwenoude traditie bij Uitgeest verloren.

Een kijkje achter de schermen

Van voedselbron naar natuuroase

Het dagelijkse beheer ligt in handen van kooiker Herman Rasch (68 jaar) en zijn vrijwilligers. Vroeger was het vak van kooiker een beroep, maar tegenwoordig is het meer een roeping om dit traditionele vak in ere te houden. Samen met een groep van tien vrijwilligers zorgt Herman ervoor dat elke dag iemand aanwezig is in de kooi. De groep bewaakt de rust, zorgt voor de natuur in het kooibos 1, onderhoudt de kooi en voert de makke eenden. Het vangen en ringen van wilde eenden is een belangrijke taak, in de periode van 15 augustus t/m 31 januari.

Tamme eenden lokken soortgenoten

Herman legt uit hoe het vangen in zijn werk gaat. Tegen de avond verlaten de makke eenden de eendenkooi om op zoek te gaan naar voedsel in de omgeving. Daar ontmoeten ze wilde soortgenoten en samen keren ze in de ochtend terug naar de kooiplas 6 om te rusten. Vanuit de kijkhut 7 kan de kooiker zien hoeveel eenden er op de plas zijn. Is het etenstijd, dat vult de kooiker in de werkschuur 12 zijn voerzak en bepaalt, afhankelijk van de wind, welke vangpijp 2 hij gebruikt. Stilletjes loopt hij over het kooipad 4,

want bij het minste of geringste geluid vliegen de eenden op. Dankzij de kooischermen 5 en wallen rondom de plas is hij niet zichtbaar voor de vogels op het water.

Ringen voor onderzoek

Bij de vangpijp gooit de kooiker, vanachter een rietscherm, voer in het water. Eerst bij de ingang, maar zodra de eenden in beweging komen, loopt hij voorzichtig verder naar de volgende schermen en gooit telkens wat voer in het water om de vogels dieper de pijp in te lokken. Zodra de eenden ver genoeg zijn, komt de kooiker achter het scherm vandaan en vliegen de opgeschrikte vogels richting het licht aan het einde van de vangpijp. Door de afdekking met gaas aan de bovenzijde belanden ze uiteindelijk in een vanghok. Daar wordt hun gezondheid gecheckt en ringen de kooiker en vrijwilliger Hans Welbers de eenden.

Zonder goed afdekkende rietschermen kan de kooiker zijn werk niet doen en komt het onderzoek naar wilde eenden tot stilstand

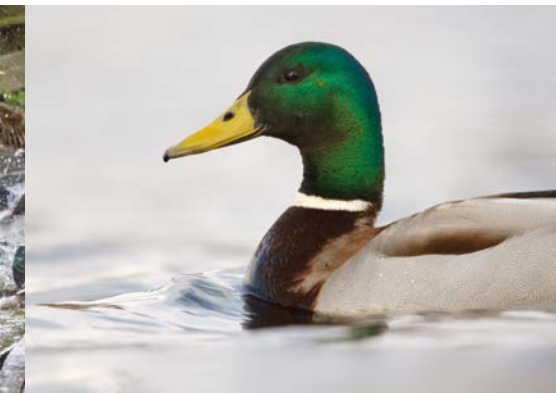
1. Kooibos	5. Kooischerm	9. Wateruitlaat
2. Vangpijp (5x)	6. Kooiplas	10. Waterpomp
3. Waterinlaat	7. Kijkhut	11. Kooihuisje
4. Kooipad	8. Makhok	12. Werkschuur

De kooi door de eeuwen heen

Op 18 februari 1620 kreeg Hessel Pieterszoon Buurman toestemming van de graven van Holland om een eendenkooi aan te leggen op zijn land nabij Uitgeest, destijds een van de grotere dorpen in Kennemerland. In die periode waren de polders in Noord-Holland een onmisbare leverancier van voedsel voor de groeiende bevolking van de stad Amsterdam. Eendenkooien vervulden een belangrijke bijdrage. De eenden die 'voor de bout' werden gevangen waren in de hoofdstad een welkome aanvulling op het menu.

Eigenaren verkochten loodvrij vlees

Een lange rij aan eigenaren volgden: boeren, kroegbazen of Amsterdamse of Haarlemse kooplieden. Zij deden goede zaken met de verkoop van de eenden die ze vingen. 'Draaiwild' werden deze eenden genoemd, omdat ze aan hun einde kwamen door ze de nek om te draaien. Geweren kwamen er niet aan te pas, het vlees was gegarandeerd loodvrij. Veel eendenkooien zijn in verval geraakt. Het vangseizoen voor de jacht is te beperkt en de prijs van eenden is te laag om het zeer arbeidsintensieve werk commercieel interessant te houden. De laatste beroepskooiker in de kooi bij Uitgeest was Cor Baars. Na zijn vertrek verslechterde de toestand van de kooi en uiteindelijk werd in 1963 de gemeente Uitgeest eigenaar. Wij kregen de kooi in 1984 in beheer en Boswachter Dirk van der Eng werd de eerste kooiker namens onze stichting. Bij zijn overlijden kreeg de kooi, die tot dan toe naamloos was geweest, ook zijn naam.

Groene omgeving dankzij afpalingrecht

Een eendenkooi was eigenlijk van meet af aan een beschermd natuurgebied. Al in de 15e eeuw kon men van de overheid het zogenaamde recht van afpaling krijgen. Hiermee mocht men in een wijde straal rond de kooi niet jagen of geluid maken, zodat de eenden op de plas niet werden verstoord. Die kooirechten gelden tot op de dag van vandaag en zorgen ervoor dat de omgeving van de eendenkooi een echte 'natuurparel' blijft. Rondom de kooi beheren wij al jaren de bloemrijke graslanden met dotterbloem, ratelaar, boter- en koekoeksbloem. In de lente en zomer is het een kleurrijk feest en zwermen de wolken bruine zandoogjes tussen de bloeiende planten.

Betere bescherming van de wilde eend via onderzoek

Vandaag de dag is Eendenkooi Van der Eng een veilige oase voor wilde eenden. Ze hoeven zich geen zorgen meer te maken over hun lot aan het einde van de vangpijp. Door gevangen eenden te ringen en te onderzoeken, kunnen we misschien achterhalen waarom de populatie in Nederland al jaren in een hoog tempo afneemt. Als we de oorzaken boven tafel krijgen, weten we ook hoe we de wilde eend beter kunnen beschermen. Het vangen en ringen van eenden in eendenkooien levert daarbij waardevolle informatie op. Maar ook als het gaat om een tijdige signalering van vogelgriep spelen eendenkooien een belangrijke rol, vooral in de periode van de vogeltrek.